

Vi kallade honom Brottarn.

Den dagen kom han lufsande, med träningsväskan över axeln och gummiskorna oknutna, på väg hem från bussen. De långsamma, släpande stegen hade efter otaliga vandringar nött en liten stig tvärsöver gräsmattan som låg som en grön fyrkant, bredvid gungställningen, mitt i all betongen.

Jag och Lasse satt på varsitt bildäck. Vi petade lite lojt med gummiskorna i sanden och hade pekfingrarna inkilade i kedjan då han kom vaggande. Breda axlar, stor näsa, ett par köttiga öron och alltid den urtvättade blå träningsoverallen. Benen var svängda, bildade nästan ett O de gånger han stannade för att rätta till väskan som halkat ned

”Hjulbent heter det”, sa Lasse och såg märkvärdig ut. Men jag tyckte mest det såg ut som om han skitit på sig.

”Det är så med brottarna”, förklarade min mor då jag under en sen middag frågade om han verkligen gjort på sig. Med fimpen i ena handen och stekpannan med bränd sås i den andra la hon till att: ”Just brottare av någon underlig anledning får sådana ben. Det kanske har något med parterr att göra?”

Hjulbent således och vi såg honom försvinna in genom dörren till 14c. Han bodde i samma uppgång som Lill-Benke. Samma Lill-Benke som tidigare denna sommar, i början av juli närmare bestämt, hade gjort ett allvarligt försök att erövra det omöjliga gårdsrekordet i gunglängdhopp.

Rekordet med stort R hade registrerats tidigare samma år, närmare bestämt en försommarmkväll i sköna maj. Då hade Lasse, i ett ögonblick av aerodynamisk briljans, trotsat tyngdlagen och tvingat sin lätta lekamen att flyga högre och framförallt längre än någon snorunge före honom mäktat med. För ett ögonblick syntes det som om Lasse skulle braka rakt in i staketet som skiljde gungorna från lekplatsens övriga aktiviteter. Men han hade hunnit få ner landningsställena. Ett tvistband lades sedan i sanden och fick utgöra gränsen för vad som ansågs möjligt och inte. Alla var överens om att det hade varit ett inihelvete långt hopp och att ingen, någonsin skulle flyga längre. Åtminstone inte utan hjälp från högre makter.

Men som sagt, bara några veckor senare, ämnade så Lill-Benke göra ett försök. Redan på morgonen, det var en lördag, vandrade ryktet runt gården. Ett rykte som senare bekräftades då traktens ungar samlades i tobaksaffären nere på torget för att omvandla veckopengen till något ätbart. Lill-Benke tuggade, tryckte brillorna högre upp på näsan och försäkrade att:

”Nog skall jag hoppa längre än staketet alltid.”

Och han svarade, då Lasse med munnen full av Cola flaskor undrade om han hade tränat:
”Visst har jag det, varje kväll då ingen ser.”

Publiktillströmningen var vad man kunde vänta av ett evenemang av denna kaliber. Där fanns jag och Lasse, uppflugna i den skrangliga klätterställningen till höger om gungorna. Där fanns också Lill-Benkes brorsa Stig och hans kompisar utan namn. De stod och grenslade sina fräcka hojar med limpsadlar, skrek att:

”Du vågar inte din fega skit.”

För den kvinnliga fägringen stod enäggstvillingarna Linda och Lena. Vem som var vem var inte lätt att säga, och ingen verkade bry sig heller, för som Palle i nian uttryckte det:

”Dom är ju så förbannat fula, bägge två.”

Till sist öppnades sveldörren och Lill-Benke klev ut. Dagen till ära iklädd en blå kortärmad tröja, ett par blekt röda kalsingar och med en av hans mammas röda frottéhanddukar om halsen.

”Stålmannen”, sa han och log.

Några låga nigningar och ett par tre hoppsteg, sedan upp på gungan. Kvällen var ljummen och lukten av rekord låg faktiskt i luften.

Veckor senare, då hösten anlönt och Lill-Benke återvänt från sjukhuset, hittade vi hans glasögon. De låg mitt inne bland nyponbuskarna, som tornade bakom gungställningen. Lasse hade med hjälp av en sträckt vrist och dåligt sikte förpassat läderkulan in bland taggarna.

”Hur har de kunnat hamna här”, frågade han och höll de smutsiga brillorna framför sig.
”Dom måste ju ha flugit bakåt?”

Jag ryckte på axlarna och sa att jag inte hade den blekaste.

Brottarn hette egentligen Ludvig Bartolomeus Sebastiano Rossi. Hans mamma jobbade nere på snabbköpet, satt i kassan och försökte se glad ut. Jag och Lasse brukade se henne då hon kom hem. Fullastad med bärkassar, ur vilka det stack upp purjolökar, painriche, flingpaket, raketostar och all annan möjlig mat.

”Den där brottarn måste äta som en hel häst”, mumlade Lasse den gången, en gråkall dag i november, då hon släpade sig de sista stegen mot sveldörren, hängde lite i handtaget, tog ett djupt andetag, öppnade och fortsatte de tre trapporna upp.

Pappan var italienare. Och snygg. Det sa i varje fall mamma då hon med fimpen bak örat pratade med Lasses mamma i telefon. Väninnor hette det. Du och Lasse är vänner, vi är väninnor, förklarade hon. Men pappa tyckte inte det. Att han, italienaren, såg så märkvärdig ut. ”Fan, han är ju bara mörk och mager”, kunde han säga och fnysa, sätta sig framför TV: n

och så blev det inget mer sagt den kvällen heller. Långt senare skulle jag få veta att han hette Luigi Rossi och att han emigrerat till Sverige i slutet på 50-talet.

Mitt bland Bergamos berg hade han bott tillsammans med tre bröder och en syster. Till Sverige kom han dock ensam, men tillsammans med flera landsmän, och tog anställning vid industrierna nere vid ån. Stod vid någon slip av något slag. Vad han slipade vet jag inte, men det var den dagen, en knapp månad efter Lill-Benkes luftfärd, som polisbilen rullade in på parkeringen.

Jag och Lasse satt på varsitt däck och såg de båda poliserna försvinna in i 14c. Någon minut senare öppnades ett fönster tre trappor upp. Brottnars mamma stack ut ett rött ansikte och skrek, ja hon såg helt galen ut.

”Fan, jag tror hon hoppar”, flämtade Lasse.

Men det gjorde hon inte och senare fick vi veta att han var död. Italienaren. Och ännu lite senare hörde jag min mamma, mellan rökandet och kaffedrickandet, diskutera med Lasses om vem som kunde ha gjort det – mördat honom. För nu var det så, otvetydigt som poliskonstapel Petersson påpekade då han förhörde sig om vår (kanske mer min mammas och pappas) relation till den döde, att någon bragt Italienaren om livet.

”Halva jävla hjärnan var ju bortblåst”, underströk konstapel. (Det låter ju orimligt att en upprätthållare av lag och ordning verkligen skulle ha uttryckt sig på detta sätt, men om inte minnet sviker mig var det just så han sa).

Mamma tittade ömsom på mig, ömsom på den blåklädde, önskade kanske att ordvalet varit ett annat men nyfikenheten tvingade fram frågan om det inte kunde vara självmord.

”Jag menar”, viskade hon nästan. ”Att skjuta sig själv kan väl inte vara så svårt.”

Polisen skakade på huvudet och sa något i stil med att:

”Ja du, då måste han ha käkat upp pistolen. Den är då borta. Och så var det lappen.”

”Lappen”, upprepade pappa som inte gärna använde egna ord.

”Ja, lappen”, fortsatte Petersson. ”Den låg intryckt i örat på honom. Det stod: Här har du din jävel.”

Poliserna fortsatte att förhöra omgivningarna ytterligare ett tag, men lagens långa arms insatser var proportionella mot tidningarnas minskade utrymme för historien i spalterna. Till sist var han endast ett papper i en hög. Italienaren.

Så kunde historien ha slutat, om det inte vore för ytterligare ett dödsfall och tid som förflutit. Närmare bestämt 25 år. Sista måndagen i september 2001 stod han utanför dörren till mitt arbetsrum, Brottarn. Jag hade precis lagt sista handen vid ett reportage om den nya simhallen som skulle byggas bredvid skolan nere vid ån då han knackade på.

Kroppen var transformerad. Borta var de breda axlarna och den smala midjan. Nu fanns där bara löst kött som hängde över byxlinningen. Dubbelhakan vilade på en blå, urtvättad collegetröja. ICA Kvantum stod det tryckt på magen och på ena bröstet, ett föreningsmärke. Men benen var sig lika, lite svängda, bildade nästan ett O där han stod och vägde på tröskeln i ett par oknutna gummiskor.

Hösten hade sannerligen varit händelserik; ett par veckor innan Brottarns besök hade två kapade flygplan raserat lika många höghus i New York och lämnat världen i chock. Som redaktör på den lilla ortstidningen blev det dagliga värvet allt annat än normalt. Trots att de stora drakarna vände ut och in på vad som egentligen hänt – intervjuade alla möjliga och omöjliga experter – verkade allmänhetens (jag kan endast referera till våra prenumeranter förvisso) intresse omätligt. Vi körde terroristtexter i halva tidningen under två veckors tid och tips kom i en allt stridare ström. Det mest uppseendeväckande lämnade en äldre dam, som på fullt allvar hävdade att hon siktar Usama eller någon av dennes hejdukar vid gatuköket bakom järnvägsstationen.

”Och visst skall jag ringa polisen”, hade den gamla flämtat i luren. ”Ville bara sprida nyheten först.”

Något hon sannerligen gjorde, men inte bara till tidningen skulle det visa sig. För den olycklige Mustafa Abadi, iransk flykting (men svensk medborgare sedan minst 20 år) och tillika ordförande i bygdens folkdansförening blev det förmodade igenkännandet allt annat än välkommet. Sannerligen. Två dagar senare, då jag stötte på honom i kön till Systembolagets ena kassa, bärande en låda rött, hade han både rakat av sig skägget och färgat håret. Grönt.

Jag häktade av läsglasögonen, lät dem dingla över bröstet i ett lila senilsnöre, och bjöd Brottarn sitta ner. Yuccapalmen, som tidigare hade haft en förmåga att kittla mina besökare på

kinden så fort de lutade sig fram i besöksstolen, hade jag flyttat och ställt bredvid bokhyllan i ena hörnet. Palmen hade jag fått i 35-års present av mina kollegor och under den blöta kväll som följde firandet på tidningen, avslöjade två av dem symboliken bakom gåvan.

”Fan Janne, du juckar ju för lite.”

Sedan satt de resten av kvällen, hängande i baren över en massa öl och gin & tonic och skrattade så de grät.

Brottarn slängde ena benet över det andra och lutade sig bakåt. Stolen kved, men det verkade inte bekomma honom det minsta. Han sa:

”Det var jag som gjorde det.”

Min första tanke var: gjorde vad?

Men sedan kom minnena sköljande, sommaren –76. Mamma i blommig dräkt med fimpen bak örat; köttbullelukten i trappuppgången; Brottarns eviga vandringar till och från bussen; Lill-Benkes rekordförsök. Och Italienaren. Förstås. Det måste vara det han menar, slöt jag mig till. Satan också. Banne mig.

Brottarn lutade sig fram, stödde armbågarna på knäna och upprepade:

”Det var jag som gjord det. Jag sköt honom.”

Kanske upprepningen kom sig av osäkerheten om jag verkligen förstod vad han menade, eller så ville han bara övertyga sig själv.

Brottare bekänner brott. Invandrad italienare skjuten av son. Skytten från Solbacken spårad till sist. Gäckande Gärningsman ger sig till känna. De potentiella rubrikerna vindlade förbi och jag var tvungen att skaka på huvudet för att stoppa deras framfart.

”Du tror mig inte”, muttrade han och gned sig över hakan.

Men efter att ha försäkrat honom om motsatsen samt bjudit honom på ljummet kaffe och torra biskvier, frågade jag honom varför. Varför han hade kommit till mig och just idag? Med kaksmulor på läppen förklarade han att det nu hade gått tjugufem år sedan Den Dagen.

”Preskriptionstiden är ute”, sa han och lutade sig tillbaka och jag kom plötsligt att tänka på Lasse.

*

Endast några veckor återstod av grundskoletiden och jag och Lasse slöt upp vid gungorna iklädda mörkblå jeans, ljusblåa skjortor och svarta skor. Vi skulle på party. På Party hos Fredrik Holmlund som bodde några hållplatser längre bort. Fredrik, eller Fred kort och gott,

var en bekantskap vi erövrade genom högstadiets försorg. Han kom från Svartbäcksskolan nere vid ån. Jag och Lasse hade uthärdat de första sex åren vid Svanebergsskolan uppe på höjden. Egentligen borde vi inte ha gått ihop, vi tre. Det gjorde oftast inte elever från dessa båda högstadieskolor. Varför det förhöll sig så och varför traditionens makt var så stor förhörde vi oss om, en höstruskig dag i oktober, hos religionslärare Kahlberg. Han hade bara skakat på huvudet, dragit i sitt gråsprängda skägg, kisat som om vi stod i motljus och sagt: ”Om jag visste det pojkar, så vore jag inte lärare i religion.”

Vad han menade med det fick vi aldrig klarhet i, och vi sökte heller aldrig vidare visshet. Vi accepterade helt enkelt att vi blivit förbannat goda kamrater, jag och Lasse och Fredrik.

På party skulle vi och med på bussen följde enäggstvillingarna Lena och Linda, båda i beiga klänningar och röda lackskor. Fortfarande var det stört omöjligt att skilja dem åt, men alla var överens om att tiden gjort dem gott, att de på något sätt fått växa till sig och mogna. För nog var de granna, systrarna Karlsson. Det tyckte vi allihop. Alla utom Palle, som efter gymnasiet hade tagit anställning som allt-i-allo nere på storköpet. Han hävdade fortfarande att de var förbaskat fula, men det var nog bara något han sa.

Faktiskt så hade Lasse, redan några veckor tidigare, i skenet från ett fåtal kulörta discolampor nere på fritidsgården, nafsat lite på den förbjudna frukten. Det var under en tryckare, en av de sista, som han tagit mod till sig, korsat gymnastikgolvet, elegant väjt för några vajande par och bjudit upp Linda. I varje fall hade hon sagt att hon hette det, så han hade fått ta henne på orden, dock ingen annanstans.

”Det räckte bra nog ändå”, hade den lycklige flämtat fram fyra minuter senare då han på darrande ben återvänt till baslägret vi upprättat mellan två bänkar i ena hörnet av lokalen. Där hade jag hållit ställningarna med hjälp av dåligt saltade popcorn och avslagen pommac. Lasse menade att de förmodligen var ihop, han och Linda (”Om det nu var hon, ja”, stack jag in), trots att inga ord hade uttalats under dansen.

”Det är bara en känsla jag har. Det är något varmt och runt i magen, på något sätt. Svårt att förklara”, som han sa. Och ingen rätsida fick vi på problemet under veckan som stundade då systrarna undvek mig och Lasse på samma raffinerade sätt som vanligt.

Efter att ha stått och brassat stenhårda skott på varandra under en timmes tid på torsdagskvällen – Lasse var Nederländernas Neskens och jag Bosse Larsson – frågade jag honom om dom fortfarande var tillsammans, han och Linda. Den hårdskjutande holländaren svarade inte utan bet ihop käkarna och sköt bollen, allt vad han orkade, rakt in bland nyponbuskarna. Det tog en timme att få ut den.

Men på lördagen skulle frågetecknet förhoppningsvis rätas ut och röken skingras, för vad vi inte visste där vi satt och skumpade tre säten bakom systrarna, var att de skulle på samma fest. Fredriks tvillingsyster Fia ville också utnyttja föräldrarnas frånvaro, och det var till henne Linda och Lena var bjudna.

”Herrens vägar äro outgrundliga” som prästen Petrén ofta och gärna och mycket riktigt hade förkunnat vid gängse konfirmationsstudier.

Hur jag senare, då kvällens timmar övergick i natt, hamnade naken i Fredriks ombyggda våningssäng (nedre bädden var bortmonterad för att lämna plats åt en masonitskiva som höll upp en modelljärnväg av märket Märklin samt kullar i plast och städer av klossar) tillsammans med Linda övergår mitt förstånd. Att sedan Lasse hittade oss, mig och Linda, flämtande och frustande i rummets dunkel var liksom ett dåligt slut på en ännu sämre historia. Det blev aldrig riktigt bra mellan mig och Lasse efter den incidenten. En regnig sommardag, något år efter det inträffade, skrev jag ett brev och försökte förklara, skyllde på sprit och instinkter har jag för mig, men fick aldrig något svar. Senare flyttade han till annan ort, utbildade sig till veterinär och skaffade fru och barn och hus. Allt enligt mamma; hon och Lasses morsa förblev väninnor.

*

Jag återbördades till verkligheten av att Brottarn harklade sig och började trumma med fingrarna mot sina knän. Han sa:

”Det är faktiskt tre veckor sedan nu. Den gick ut alltså. Preskriptionstiden.”

Jag nickade, korsade armarna och lät dem vila på den begynnande kulmagen.

”Men det är inte därför jag är här”, fortsatte Brottarn och tittade på allt annat än mig. ”Faktiskt inte.”

Min journalistiska erfarenhet av att lyssna till människor som har saker att berätta säger att avvaktan bär nyckeln till bikten. Så jag nickade endast och lämnade åt Brottarn att bestämma konversationens vidare utveckling.

Han vätte läpparna och skrynklade ihop ansiktet.

”Min mamma dog för ett tag sedan. Det är därför jag är här. Testamentet, du vet ...”

Jag visste plötsligt inte i vilken av trådarna i detta bisarra nystan av återblickar och erkännanden jag skulle börja dra så jag nöjde mig med:

”Testamente, nu förstår jag inte riktigt ...”

Brottaren vecklade ut anletsdragen. Han reste sig, gick över rummet och parkerade framför det skitiga fönstret som vette mot den gamla simhallens anskrämliga fasad.

”Jag är så förbannat dålig på papper och sånt. Jag behöver någon som hänger med. Som hjälper mig med advokaten. Det är en förbannat dryg jävel ska du veta.”

Han vickade upp och ned i de oknutna gummiskorna medan jag försökte utröna var jag kom in i bilden, vilken roll som var min.

”Jag har ingen annan”, muttrade han och lutade pannan mot glaset. ”Gubbarna på jobbet kan ju fan inte ens namnet på Norges huvudstad och nere på brottningen vill jag inte fråga. Man skall ju alltid vara så förbannat stark ...”

Han suckade och strök med ena handen över hjässan.

”Så kom jag och tänka på dig. Du är ju journalist. Håller ju på med papper och sånt hela dagarna.”

”Jovisst”, svarade jag. ”Visst håller jag på med papper. Men inte sådana. Jag menar ...”

Jag hann inte avsluta förrän han vände sig om, såg på mig med uppspärrade ögon och nästan skrek:

”Hjälp mig förrihelvete.”

Advokat Lembitt Wissman torkade sig i pannan med en näsduk samtidigt som han frustade i luren vilken var fastkilad mellan axel och kind.

”Connecticut älskling ... Ja, men för helvete ... C-O-N-N-E-C-T-I-C-U-T...Ja,ja, puss och hej.” Sedan lade han på, stoppade näsduken i den vinröda kavajens ena bröstficka, fattade ånyo med sina feta fingrar om den kubanska cigarren som låg och pyrde i askfatet och lutade sig bakåt i skinnfåtöljen. Han smackade och sög och för ett ögonblick fick jag för mig att han glömt av oss. Men så tog han cigarren från munnen.

”Ni förstår”, började han och blåste ut ett vitt moln. ”Jag och frun skall resa till min bror. Han bor over there så att säga och jag tror att vi har varit där ett tiotal gånger, men min fru har fortfarande problem med namnet.”

”Ja jävlar”, fortsatte han och tog upp näsduken igen. ”Jag får såna satans svettbyar av dom här cigarrerna. Men dom är ju så förbaskat goda. Säkert att ni inte vill ha?”

För andra gången på kort tid ruskade vi, jag och Brottarn, nekande på huvudena där vi satt nersjunkna i en gigantisk femsitsig soffa i vinrött skin, på andra sidan advokat Wissmans enorma skrivbord.

Det var under den cirka femton minuter långa promenaden från tidningen till advokaterna Wissman & Wissmans kontor som Brottarn hade berättat hur det hela egentligen gått till, hur den dagen egentligen förlupit och hur han skjutit sin far, Italienaren.

”Det var en fin dag kommer jag ihåg”, började Brottarn då vi vandrade över Stora Torgets kullersten. ”En sådan där härlig höstdag, du vet, med hög luft, blå himmel och färger i träden. Vi satt och åt frukost då min pappa sa att idag ska du bli en man min son. Han hade precis skyfflat in en sked Cornflakes och med mjölken rinnande i ena mungipan blinkade han åt mig och mamma. Jag tittade åt mammas håll, men hon ryckte bara trött på axlarna. När vi hade klätt på oss sa pappa att han bara skulle upp på vinden och hämta en sak. Någon minut senare återvände han med en svart liten väska och ett stort brett flin. Vi skall till Solbacken gumman, ropade han in i lägenheten. Mamma kikade ut från köket och nickade, sedan gav vi oss iväg. Hela vägen nynnade han melodier, sjöng texter på sitt språk. Napolitanska kärlekssånger, de

bästa som finns, sa han och kramade min axel. Jag tror att bilfärden tog en kvart och efter att ha vandrat bland Solbackens alla träd i en fem, sex minuter föste han in mig i en dunge, som från utsidan bara verkade vara just en klunga träd, men när man kom in öppnade upp sig. Det kändes faktiskt som om man befann sig i ett jättelikt runt torn utan tak. De täta barrträden sköt rakt upp och där det gröna slutade tog den blå himlen vid. Pappa pekade mot andra sidan dungen. Ser du, sa han, där borta har jag ställt upp ett litet bord och på det några burkar. Jag nickade. Bra, fortsatte han, och drog upp dragkedjan till den lilla svarta väskan. Han fiskade först upp en pistol, därefter en cylinder som han sedan skruvade på pipan. Kan behövas här, sa han och log, så att ingen svampblockare hör vad vi gör. Han räckte över vapnet och jag minns hur mitt hjärta dunkade, kunde känna det ända upp i halsen, och att jag undrade vad tusan jag och min pappa gjorde med en pistol i en dunge mitt ute i skogen. Allra helst ville jag bara springa därifrån, men jag ville inte göra min pappa besviken så jag stannade och med ostadig hand tog jag pistolen. Den var lätt. Bra, sa han, nu skall du göra så här. Han tog tillbaka vapnet och visade hur man laddade, osäkrade, sköt och räckte sedan över igen och pekade bort mot burkarna. Försök du nu. Efter tre skott hade jag skjutit ner en konservburk. Min pappa hoppade av glädje och ropade något på italienska, sedan bad han mig vänta medan han gick för att ställa upp burken igen.”

Brottarn gjorde en paus och vi blev stående utanför Olssons blommor i höjd med järnvägsstationen. Han kikade in genom skyltfönstret och frågade mig om jag kunde påminna mig att jag varit med om en händelse jag i efterhand inte kunnat redogöra för. Som om några ögonblick, sekunder eller kanske minuter, för evigt är borta och hur mycket man än försöker eller vill så hittar man ingenting. Bara mörker.

Brottarns fråga kändes oklar, men i rutan såg jag hans bekymrade min och bestämde mig för att inte be honom förklara ytterliggare. Jag trodde mig ändå förstå vad han syftade på och ådrog mig minnet av mig och Linda i Fredriks ombyggda våningssäng. Och Lasses förtvivalade blick.

”Jag tror det”, sa jag.

”Bra”, sa Brottarn och sparkade till en sten som efter några ologiska studsar försvann runt husknuten. Med en djup suck återupptog han sedan promenaden såväl som berättelsen.

”Det var när pappa stod borta vid bordet och försökte få den satans burken att stå som det hände. Jag vet inte hur, jag stod bara och tittade ner i marken, vågade knappt se åt vapnet, men jag måste ha kommit åt avtryckaren för ett skott brann av. Kulan träffade pappa i nacken, tror jag. I varje fall tog han sig mot nacken och över örat. För ett ögonblick såg det ut som om han stod och funderade över någonting. Men så rasade han ihop och föll över bordet. Det gick

mitt itu och han landade med ansiktet rätt ner i jorden. Jag kommer ihåg att jag släppte pistolen och ropade hans namn. Jag tror banne mig att det var första gången jag gjorde det. Men fick inget svar, bara en gurgling och ett lågt kvidande. Sedan minns jag inget mer förrän jag satt hemma i soffan och försökte förklara för morsan vad som hänt. Hon lyssnade, lade en våt hand mot min kind och sa att det här tar jag hand om, det här ordnar sig skall du se. Och sedan gick hon ut.”

Vi stannade framför dörren på vilken det stod att läsa, med gyllene bokstäver i en halvmåneformation, Advokatfirma Wissman & Wissman. Jag kliade mig bakom ena örat och undrade lite om fortsättningen, om vad modern hade gjort och om lappen som varit inpressad i Italienarns öra. Brottarn suckade djupt, lade en hand på handtaget och förklarade att hon aldrig berättat, att då hon senare den kvällen, när hon till sist återvänt från dungen, gjort klart för honom att:

”Nu pratar vi aldrig mer om detta. Aldrig med någon. Någonsin.”

”Men visst förde jag lappen på tal”, mumlade Brottarn. ”Man kunde ju inte undgå att höra detaljer så som det pratades ute på stan, men då tog hon mig hårt i ena armen, kisade och sa: ’Aldrig någonsin. Glöm inte det’”.

Brottarn betraktade en skara ungdomar som stod och rökte och svor och skrattade utanför det tekniska Gymnasiets svarta dörrar på andra sidan gatan. Sedan suckade han på nytt och nästan viskade.

”Sådan var hon morsan. Hård som fan”.

Advokat Wissman lät cigarren åter vila i askkoppens trygga famn, lutade sig bakåt, förde händerna bakom huvudet och blottlade därigenom två stora svettrosor.

”Förresten, vill ni ha kaffe eller te?”

Han pekade mot en rödviträndig termos som stod på ett rullbord bredvid en mindre botanisk trädgård i rummets ena hörn. Bordet höll också en samling pappmuggar staplade på varandra, en blå fruktskål med ett stort äpple i och en vit vattenkokare på vilken det stod The med svarta snirkliga bokstäver.

”Nej tack, det är bra för min del”, sa jag.

”Inget för mig heller”, sa Brottarn.

”Lembitt”, började jag i ett försök att brygga över tystnaden som följde av vårt, mitt och Brottarns, nekande. ”Det låter inte svenskt.”

Advokaten sänkte ögonbrynen och studerade mig som om han med blickens hjälp sökte förklara att, *i denna orkester är det sannerligen jag som är dirigent*, men han svarade:

”Estniskt. Mina föräldrar kom från Estland. Rakvere närmare bestämt. Men jag är född i Sverige. Min far Witautas”, advokaten pekade på en i olja förevigad gråskäggig man med bister uppsyn som hängde på ena väggen, ”var tvungen att fly.”

Jag nickade medan Brottarn kikade ut genom fönstret.

”Men det är ju inte därför ni är här”, fortsatte Wissman och plockade raskt upp den tappade taktippen samtidigt som han fyrade av ett brett leende. ”För att diskutera mitt ursprung, menar jag.”

Advokaten reste sig och vaggade över rummet för att till sist stanna framför en tavla föreställande ett skepp i sjönöd. Han vände sig mot oss och blinkade, lyfte tavlan från kroken och uppenbarade ett kassaskåp. Sedan vred han på ratten tills ett ljudligt klick berättade att dörren var öppen. Advokatens ena hand försvann in i mörkret. Letade och grävde och återvände snart med ett litet vitt kuvert. Han stängde skåpet, hängde tillbaka tavlan och vaggade därefter tillbaka. Satte sig, räckte brevet åt Brottarn och sa:

”Det är därför du är här.”

Brottarn lutade sig fram och tog emot samtidigt som han undslapp:

”Testamentet... ?”

”Nej, för satan, det där är inget testamente ser du väl. Det är bara ett kuvert med ett papper i”, sa advokaten och snoppade av en ny cigarr.

”Förresten”, fortsatte han, ”var det min far och inte jag som tog emot henne, din mor, då hon kom. Han har berättat om mötet och om hennes önskemål.” Advokaten satte fyr på cigarren och reste sig ånyo. Han gick fram till rullbordet, lyfte av den översta pappmuggen och sa:

”Säga vad man vill om min far och det var det sannerligen många som gjorde, men han kunde ta folk och då speciellt kvinnor.”

Wissman vände åter och placerad den rykande muggen på skrivbordet framför sig. Han slöt ögonen för en kort sekund, tog ett djupt andetag och fortsatte:

”Det som min far reagerade på då hon kom, din mor, det vill säga det som gjorde att han mindes mötet såväl, var hennes kyla. Hon var kallare än den satans vinden som drar här förbi på vintern, minns jag att han sa, min far. Trots allt var hon ju sörjande, eller skulle så vara i varje fall. Hennes besök inföll endast dagarna efter dådet, men ändå visade hon inga känslor. Hon såg nästan glad ut, berättade min far och jag minns att han skakade på huvudet, ja banne mig om hon inte såg glad ut, som han sa. Och så var det ju önskemålet ...”

Advokaten gjorde en paus, lät blicken vandra mellan mig och Brottarn och i tystnaden förnam jag den spelade paus som uppstår under en teater akt då skådespelaren vill understryka en synnerligen viktig passage. Brottarn borrade blicken i det lilla kuvertet och frågade:

”Önskemålet... ?”

”Hm ja”, Advokat Wissman viftade med ena handen framför ansiktet. ”Önskemålet var det ja. Jo, hon kom som sagt din mor. Med kuvertet i ena handen befallde hon min far att förvara det till hennes död, för att därefter lämna det till dig. Inget testamente således, bara ett brev.”

Brottarn fingrade på det lilla vita, liksom vägde det, nästan mätte det, höjde det mot ljuset som om han sökte bokstäverna genom höljet. Sedan reste han sig och vandrade för några ögonblick planlöst runt i advokatens väl tilltagna kontorsutrymme. Till slut sa han med kuvertet vajande i ena handen:

”Kan jag öppna det?”

Wissman, som just fört pappmuggen till munnen, sänkte densamma, smackade och förklarade att Brottarn var fri att göra precis vad han behagade med pappersbiten. Advokaten ansåg nämligen att hans, såväl som faderns, åtagande var slutfört. I hamn, som han sa. Brottarn nickade, satte sig på huk bredvid tevagnen, sprättade kuvertet med ena pekfingret, vecklade upp pappret och började läsa.

När jag såhär i efterhand erinrar mig och söker rekonstruera händelseförloppet för denna skärva i mitt livs mosaik, förblir denna stund, detta skeende i strömmen av skeenden, det mest oklara. Kanske för att det som hände var så starkt, så oväntat.

Eller så är människan så finurligt konstruerad att hennes minne fungerar som ett filter. Ett filter mellan det förmodat upplevda och vad som egentligen hände, igenom vilket traumatiska scener endast passerar i en, vad jag vill kalla, destillerad version. Nåväl och nog om detta, så här antar jag att berättelsen skall berättas:

Brottarn sitter hukad och läser. Själv petar jag naglarna, använder en använd avbruten tandpetare. Advokat Wissman puffar cigarr och dricker kaffe. Det som sker, sker i ögonblicket då jag lämnar pek- för att fortsätta med långfingret. Jag hör två ljud. Först tevagnen som rullar och välter krukor som krossas och sedan advokat Wissman som skriker:

”Infarkt, för helvete. Infarkt.”

Jag sliter mig från nagelskådandet och ser den väldige advokaten springa, med kavajen fladdrande som en mantel, mot det andra ljudet. Där ligger Brottarn i en onaturlig ställning, nästan som ett S. Han blöder från näsan och är alldeles vit i ansiktet. Advokaten når fram, knäar, böjer sig ner och trycker två fingrar mot Brottarns hals.

”Han har puls”, skriker Wissman och lägger kinden mot Brottarns mun. ”Och han andas. Tack gode gud, han andas.”

Själv är jag som fastfrusen i den stora skinnsoffan. Hur jag än försöker och vill kan jag inte förmå min kropp att lyda. Jag ser åt advokaten, försöker med blicken berätta att jag inte är att räkna med. Men han pekar bara åt skrivbordet till och säger:

”För helvete människa, sitt inte bara där, ring efter ambulans.”

Hans ord tvingar mig upp från soffan. De får mig att ta de få stegen, att lyfta luren och slå numret. En röst på andra sidan, en kvinna, vill veta vad det rör sig om. Jag förklarar och hon hummar och frågar om adressen. Med luren vilande mot bröstet vänder jag mig mot advokaten och vidarebefordrar spørsmålet. Han, som just har vänt Brottarn på sidan och lagt en tjock filt över, säger att:

”Det borde väl för fan du ha koll på, du är ju journalist.”

Men så sansar han sig och lägger till, Lögargatan 5A två trappor dörren till höger. Efter att ha erhållit en försäkran om att ambulansen är framme vilken minut som helst, lägger jag på och frågar advokaten om vad som kan felas Brottarn. Han rycker på axlarna, sjunker ihop och lutar sig mot tevagnen som kilats fast mellan två blå lerkrukor.

”Jag vet inte”, säger han och gömmer huvudet i händerna, ”banne mig om jag vet.”

Det är nu jag ser pappret där det ligger som en liten vit, öde ö på det välbonade golvet. Jag böjer mig och tar upp det. Sedan läser jag. Och med ens förstår jag hur det hela hänger ihop, hur kartan över detta tragiska landskap slutligen skall ritas och vem eller vilka som egentligen är att klandra då det till sist kommer till skyldiga eller icke.

Några minuter senare, då ambulansens sirener klingar av i riktning mot domkyrkan, vänder jag mig mot Wissman där han sitter, orörlig, bland skärvor av trasigt lergods och fuktig blomjord. Jag vill säga något men det stannar vid en hand på hans axel och ett lågt hej då.

Utanför, på andra sidan gatan står samma skara ungdomar kvar och röker och skrattar och svär. Ur kavajens innerficka tar jag upp pappret och ögnar igenom det ännu en gång. När så ord lagts till ord och mening till mening och resultatet åter blir detsamma, när det inte längre råder några som helst tvivel, kommer jag överens med mig själv: Detta är för mycket för en människa att bära, åtminstone för mig. Hemskheter som dessa måste delas, måste anförtros. Så jag tar upp mobiltelefonen och ringer.

”För helvete Janne, det var ingen rolig historia du kom dragandes med så här på blanka eftermiddagen.”

Poeten Persson vek ihop pappret och lade det att vila bredvid det tomma ölglas som stod på bordet framför honom. Han drog försiktigt i det gråsprängda skägget, tittade under lugg men över glasögonens svarta bågar.

”Sannerligen säger jag dig. Här tarvas fanimej starka drycker och stora poeter. Vickan”, ropade han i riktning mot baren samtidigt som han sträckte två fingrar i luften, ”kom hit med två stora till och varsin sexa vodka är du snäll.”

När så servitrisen kommit och gått intog poeten posen från vilken jag visste att inget kunde slita honom. Med huvudet snett vinklat åt höger och vilande i ena handen samt ögonen slutna, eller snarare ihopknipna, vände han blicken inåt för att, som han någon gång försökt förklara (fast utan framgång), söka av det inre biblioteket. Ett bibliotek i vilket de flesta av de största diktsamlingarna helt visst finns samlade. För säga vad man vill om Poeten Persson men hans minne är i sanning muskulöst. Men det har inte alltid varit så och i historien om tillkomsten av poetens väldiga minne ligger också fröet till vår vänskap, min och Perssons.

*

Han heter egentligen Ferenc Persson (Ferenc efter den store och starke ungerske kanoniären Puskas som med sträckta vrister och väldiga lår satte skräck i världens fotbolls målvakter under några decennier på 1900-talets mitt) och som barn var han, har det berättats mig, en lugn liten krabat som gärna byggde borgar av klossar, samt kojor och grottor med hjälp av mammas bruna, tjocka favoritfilt. Att poeten senare, efter fullgjorda och fullgoda nio år vid Smedåsens grundskola ute på slätten följt av ytterligare fyra vid stadens Tekniska Gymnasium, strandade som maskinist vid en av industrierna nere vid ån är väl egentligen inget att orda om. Även om poeten, över en grymig ärtsoppa för något år sedan, anförtrodde mig att han under anställningsintervjun förklarade sig överkvalificerad, att han gjort klart för

mannen på andra sidan bordet att ambitionen var att nå högre och det så snabbt som möjligt. Företagets representant hade bara skrattat, justerat slipsen och skakat på huvudet.

”En sak skall du ha klart för dig”, hade han lutat sig fram och sagt. ”På det här stället går vi den långa vägen och det gäller alla.”

Nerifrån och upp och ett steg i taget, hette det.

1983 hade jag själv, som relativt nybakad journalist, gjort mitt första hundår på ortens tidning med allt vad det innebar av kaffekokande och korrekturläsning. Så, en onsdag i april kom redaktionsräven Rundquist förbi. Med magen hängande över byxorna och de blåvitrandiga skjortärmarna upprullade till armhålorna jobbade han sig över halva redaktionen, förbi Jonsson och Hammarström på sporten, fram till mitt lilla skrivbord i ena hörnet av lokalen. Frustande och flämtande meddelade han att nu var det sannerligen dags att göra skäl för brödfödan och inte sitta på det där beniga lilla aschlet dagarna i ända.

”Vi har ett jobb åt dig”, sa han.

Jag, som bäst höll på att korrekturläsa ett halv-sidesreportage gällande ett smärre upplopp där uppretade medlemmar i pensionärsföreningens sysektion gått lös på varandra med virknålar och stickor – allt för att de inte kunnat enas om vilket behjärtansvärt ändamål (det alltid obefintliga) överskottet från årets påskbasar skulle tillfalla – lade nu detta åt sidan och förhörde Rundquist om vad saken gällde. Han kilade tummarna under hängslena och förklarade att det var någon stackars sate i en av industrierna nere vid ån som hade råkat ut för en förbannat otrevlig olycka.

”Men han verkar ha haft en jäkla tur, pojken, så nu packar du dig ner till lasarettet och ser vad du kan hitta där.”

Att rubricera händelsen som en förbannat otrevlig olycka var ingen överdrift, snarare ett understatement, förstod jag då jag fick se det vita paketet som vilade bland slangar och droppställning i en säng, i ett eget rum på avdelning 4 någon timme senare.

Dryga tre månader tog det för Poeten att komma i hyfsad form igen. Ett förvånansvärt snabbt tillfrisknande som överläkare Millkvist valde att beskriva det hela då jag under ett av mina besök sporde om patientens fysiska status. Men det var mer om det mentala det hela kom att handla, om Poetens psykiska förändring. För på något sätt genomgick han en slags metamorfos där under allt gipset och bandaget. Inte till det kroppsliga, som sagt; nog såg han ut som han alltid hade gjort även om hans mamma, vid flertalet tillfällen efter det inträffade, å det bestämdaste hävdade att nog hade pojken bara blivit sötare. Men det är nog bara sådant en mor säger.

Ännu till denna dag har ingen, vare sig doktor eller docent, kunnat förklara varför Ferenc blev Poeten eller rättare sagt vad som egentligen inträffade innanför Perssons panna den där olycksaliga eftermiddagen vid slipen på industrin nere vid ån. Man kan dock inte anklaga läkarvetenskapen för att ha legat på latsidan då det har kommit till att försöka bena ut både det ena och det andra vad det gäller Poetens nyvunna neurologiska egenskaper.

Redan någon vecka efter olyckan berättade han för mig och en något rundlagd sköterska hur det liksom rann bak pannbenet, som om någon hällde ljummet vatten. Den runda blev rädd och kallade på tjänstgörande läkare som efter diverse kontroller kunde konstatera att någon hjärnblödning i varje fall inte förelåg. Men det fortsatte att rinna och några dagar senare började poeten så att minnas. Till en början var det barnvisor som han försiktigt nynnade på tills jag eller någon annan frågade om vad och varför. Sedan dök ramsor och verser från den tidiga skolåldern upp.

”Det är fanimej som om någon håller texterna för ett inre öga”, sa Persson då det stod klart för honom att han inte mist förståndet. ”Ja, jävlar i min själ, jag ser varendaste ord.”

Så här fortsatte det och en mulen onsdag någon vecka senare, inför häpna läkare och sjuksköterskor plus en inbjuden docent i neurologi från ett av de större sjukhusen i huvudstaden, reciterade Persson stora stycken ur Shakespeares Hamlet. Persson lovade dyrt och heligt på frågan om när han senast läst om den danske prinsen och dennes göranden och låtanden, att det inte skett sedan svensklärare Lundström, någon gång i åttan nian, satt stycket i händerna på måttligt upphetsade elever. Perssons mamma som kvarten senare anlände med nybakta blåbärsmuffins och en kraftigt stukad fot, försäkrade att det inte fanns någon som helst anledning att inte ta sonen på orden då det kom till dennes läsvanor.

”Inte alls. Den här pojken har sannerligen inte slösat sin syn på böcker.”

Men samtidigt som synapser sprakade och nya vägar banade sig fram inuti Persson bandagerade huvud skedde något annat, något mer subtilt. Jag skulle nog vilja påstå att en ny livssyn började gro och att Perssons preferenser, att det som han fann viktigt och mindre, luckrades upp för att ge plats åt något annat.

”Något helt jävla eljest”, som Persson erkände en sen torsdagseftermiddag efter kaffe och muffins. Det var som om bokstäverna och orden talade till honom.

”Nej förresten inte talar”, sa han och kliade sig på ena kinden. ”Det är snarare som om orden vill att jag skall använda dom, leka med dom, låta dom rinna ut över blanka sidor och bilda nya meningar, nya stycken, sådana som kanske aldrig funnits förr. Det låter säkert konstigt det här, men det är så jag känner det.”

När det så var dags för utskrivning – efter det att överläkare Millkvist med ena handen på Perssons axel sagt att, nu är du så gott som återställd men det där minnet skulle vi allt vilja kika mer på – stoppade han det halvfulla blocket, i vilket embryot till hans första diktsamling vilade, i sportväskan som han sedan svingade över axeln. Därefter gick han ut i den varma sommareftermiddagen, Poeten Persson.

*

Knappa tio sekunder senare öppnade Poeten ögonen, rätade på huvudet och harklade sig. Med ett drag svepte han vodkan, smällde glaset i bordet och började recitera:

Vilset öga spanar över stilla vinterlandskap

Därborta springer haren över fältet

Lite längre bort och helt ensam

trippar rådjuret i skogsbrynet

Lugnet lugnar vilset öga

Han tystnade, tog en klunk öl och konstaterade:

”Enok Sorra var allt en rackarns bra poet. Den modellen är helt klart utrotningshotad. Det är fanimej tragiskt, om du frågar mig.”

Poeten muttrade något lågt och ohörbart, hostade i ena näven varpå han drack upp det sista av ölen. Ur jackans ena ytterficka tog han fram en pipa som han omsorgsfullt stoppade alltmedan pannan lades i djupa veck. Han frågade:

”Hur är det med honom nu? Brottarn menar jag.”

Jag ryckte på axlarna och refererade till samtalet jag hade haft med en trött men vänlig sjuksköterska någon timme tidigare. Att herr Rossi (Brottarn alltså) visserligen fått en infarkt, men att han svarade bra på behandlingen. Och att han snart skulle vara på benen igen. Han har ju uppenbarligen en god grundfysik, som hon sa.

”Du berättade alltså inte om brevet”, frågade poeten och höjde ena ögonbrynet. ”Jag menar, det kan ju vara av intresse för läkarna att förstå den bakomliggande orsaken till kollapsen.”

”Jovisst kan det det”, sa jag. ”Men jag vet ändå inte. Skulle vilja prata med honom först. Det känns ju som om det ligger an på honom att avslöja hur det hela hänger samman. Det är ju ändå hans förflutna och vad vet jag om vad han vill och inte ...”

Poeten nickade och sög på sin pipa. Vi förlorade oss för en stund i tystnad medan ett allt mer tilltagande regn rappade rutan, igenom vilken vi på avstånd kunde skönja lasarettets karaktäristiska höghus sticka upp mot den allt mörkare kvällshimlen.

”Tror du inte han anade något någon gång”, undrade Poeten efter en stund. ”Jag menar, hon måste ju verkligen ha hatat den där Italienaren. Det måste ju ha märkts på något sätt, eller?”

Jag drog en djup suck och sade att jag inte trodde så var fallet. Inte med tanke på Brottarns reaktion då han läste brevet.

”Hm ja, du har nog rätt”, sa poeten och fingrade i den allt mer övergivna jordnötsskålen. ”Om vi skulle roa oss med att rekapitulera hela förloppet en gång”, fortsatte han och nöp om en nöt. ”Bara för att se om jag greppat det hela. Om det är okej med dig vill säga?”

Jag nickade och sög i mig det sista av vodkan.

”Bra”, sa Poeten och fällde sig framåt. ”Sista måndagen i september sjuttiosex således. Den där Italienaren har för avsikt att göra man av sin son genom att inviga densamme i vapenhanteringens ädla konst. Glada i hågen, åtminstone fadern, om jag får tro din berättelse, lämnar de lägenheten och ger sig av mot Solbackeskogen. Väl där försvinner de in i en dunge där Italienaren har förberett det hela med ett litet bord och några konserver. Han visar sin son hur man laddar, osäkrar och skjuter. Det är nu, efter tredje skottet och den första träffen, då fadern går bort till bordet för att ställa upp den nedskjutna burken, som allt går snett. Som om vår Herre eller vem det nu är som sitter bakom spakarna, lider av den dålige regissörens signum att låta en till synes rationell historia få ett irrationellt inslag, endast i avsikt att fånga publikens uppmärksamhet och inte för att berättelsen kräver det, så att säga. Vad fan menar jag med det förresten? Nåväl, sonen skjuter fadern. Låt vara helt oavsiktligt, vilket givetvis gör historien än mer tragisk. Pojken tar sig sedan på något underligt sätt hem och han vet uppenbarligen inte hur. Väl där, sittande i soffan, berättar han allt för modern. Är det rätt så långt?”

Jag nickade så han fortsatte:

”Modern letar sig till sist fram till dungen. Troligen når hon fram någon timme efter det att skottet fallit. Hon finner sin make lutande mot en stor gran i bortre delen av dungen. Han andas tungt men är fortfarande, mirakulöst nog, vid liv. Hon ser att högra örat är borta och att samma sida av jackan är röd liksom gräset och jorden runt den skadade. Förmodligen är han vit i ansiktet och det är här, får jag i alla fall för mig, som hon bestämmer sig. Han säger eller kanske snarare mumlar hennes namn, säger åt henne att hjälpa honom till bilen och att köra honom till sjukhuset. Att det är bråttom. Men hon bara står där mitt i dungen och ser på

honom, och i min version, som jag just nu ser det, sätter hon händerna i sidan och säger: 'Det är rätt åt dig din jävel.'"

Poeten tystnade och rätade på ryggen. Han ruskade på huvudet, ville säga något mer, lägga till, men lät bli. Jag följde hans exempel och i detta ickesägande uthärdade vi ytterliggare två öl. Allt medan vår inre biograf, åtminstone min, obönhörligt repriserade den brutala scenen. Gång efter annan.

Vi skiljdes med en kram och löftet om ett snart återseende. För som Poeten uttryckte det:

"För helvete, Janne. Det kommer nog och krävas ett eller annat glas innan den här historien behagar förpassa sig till hjärnans dunklare domäner." Och var det någon som visste att berätta om minnet och dess funktioner så var det ju han, Poeten.

Samtalet som jag väntat på en längre tid kom i onsdags förra veckan. Närmare bestämt mellan för- och varmrätten. Vi, jag och min fru, har nämligen som tradition att bryta av veckan med lite flärd – låt vara att det stannar vid en trerätters middag och lite vin, men ändå.

Telefonen ringde då Linda försvann in i köket med assietter och bestick och resterna av skagentoasten. Själv satt jag skönt tillbakalutad med vinglasen i ena handen och studerade det vita landskapet som sedan måndagen bredde ut sig runt och bortom vårt vardagsrumsfönster. Vi hade redan hunnit en bra bit in i december och att kylan och snön låtit vänta på sig så länge var ovanligt.

”Mycket ovanligt”, som meteorologen Svanesson, med rimfrost i skepparkransen, påpekade då han som vanligt på tisdagens morgon dök upp på redaktionen för att avlägga den traditionella femdygnsprognosen.

”Det här är exceptionellt. Jag har varit nere i vårt arkiv och kontrollerat kontrolluppgifterna angående temperatur och snömängd. Inte en enda vinter sedan starten av mätningarna, någon gång i slutet på 1800-talet, har vi haft ett sådant mildväder som i år. Inte på hundra år alltså.” Meteorologen gned sitt frusna skägg och mumlade lågt innan han försvann i riktning mot toaletterna: ”Men nu satan har både kylan och snön kommit på samma gång.”

Efter att ha tagit en klunk vin tog jag de få stegen ut i hallen och lyfte luren. Det var en av sköterskorna som ringde. Hon hostade till, ursäktade sig och nästan viskade att allt hade gått fort och smärtfritt till; att han hade passerat gränsen, mellan detta livet och vad som sedan kommer, knappa timmen tidigare.

Nej, han hämtade sig aldrig efter kollapsen. För efter det att det förflutna, att verkligheten som han kände den, raserats, och efter det att skulden han burit på under alla dessa år plötsligt syntes vara helt obefogad (nja inte obefogad kanske, men låt oss säga delad – minst), slöt han sig inom ett skal av tystnad. Som om han ville bevara oss alla från de hemskheter som kommit i hans väg. Efter rehabilitering och återhämtning från hjärtsjukdomen på ortens lasarett lades han så in på Långåsen. Psykologerna hävdade att vistelsen bara skulle göra

honom gott och att det inte behövde dröja alltför länge förrän Brottarn skulle befinna sig på rätt köl igen. Han kom aldrig därifrån.

Ibland, under några av mina besök kunde han dock släppa lite på förlåten, låta mig kika in bland allt det mörka. Som den gången då han berättade om sin mor, hur hon i den tidiga barndomen brukat krama och sjunga godnatt sånger för honom. Och hur han hade somnat med ansiktet mot hennes bröst. Efter bekännelsen begravde han ansiktet i händerna och mumlade:

”Kan du förstå, hon kunde ju ha räddat honom. Och när hon nu inte gjorde det, varför berättade hon aldrig? Varför lät hon mig släpa på hela den här skiten under alla år? Kan du förstå?”

Han rätade på sig och de fuktiga ögonen bad om ett svar. Men jag visste inte vad som fanns att säga, hittade inga ord till tröst. Så jag bara ruskade på huvudet, lade en hand på hans kraftiga underarm och kramade den lätt.

Jag vet egentligen inte vad som fick mig att börja besöka honom, Brottarn. Min skuld i historien är ju ringa, den enda roll jag spelat är statistens, och jag har aldrig räknat honom som någon av mina vänner. Jag vill dock tro att det någonstans inom mig pumpar en empatisk ådra som på något sätt förmedlade min plikt som medmänniska att stå vid denne sargade mans sida. Åtminstone så länge han vistades i ett rum på tolv kvadrat bland andra människor vars själar, liksom hans, fått sig en törn och skadats av livets ibland omilda behandling. Men risken är, jag ser det nu samtidigt som pennan löper över blanka sidor, att det var journalisten, berättaren i mig, som in i det sista ville följa huvudpersonen på hans vandring mot det oundvikliga. Som för att få ett riktigt slut.

Oavsett vilket skäl som fick mig att dokumentera Brottarns berättelse var det i ögonblicket då luren mötte klykan som jag bestämde mig. Bestämde mig för att en historia som denna inte får förseglas och förvaras, utan måste förvaltas. Att fler än jag har rätt att veta hur linjerna i denna tragiska teckning egentligen löper.

Och att jag oftare skall hålla om min fru och berätta hur mycket hon betyder för mig.